

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

В СПРАВЕ ОГЛОШЕНЬ
ОБЪЯВЛЯЮТСЯ ДО АДМИ-
СТРАШ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 коп.

Українське Національно-Демократичне Об'єднання є партією національної концентрації. Як спадкоємиць національно-демократичної, а опісля трудової партії, як носій чистої української національно-політичної ідеї, — Об'єднання є одинокою сьогодні партією на всьому просторі українських земель, яка з незатемненими посторонними впливами і домішками світоглядом змагає до здійснення безкомпромісової мети української нації. Об'єднання не є партією у вузькому розумінні слова, не є організацією, що на перший план виставляє свої тісні інтереси, себ-то інтереси класи, верстви, тільки інтереси нації як цілості. Об'єднання змагає до зєднання всіх сил народу, всіх засобів, до зближення всіх суспільних верств і створення пригожих умов для їх розвитку.

У висліді всіх тих невдач, а ще більше у висліді безупинних ударів головно з боку своїх, партія наїшла була у запераді, що вито- рило подекуди сумніви в її життє- вість. Поширення тих сумнівів при- вело до розпорошення національ-

форм пошана треба культури. На могилках наших воїнів, які впади у боротьбі за вільний край, наші вороги не тільки не схилялися ніколи, а й ставили в пошану шашки, а часто залишили докла, що вони дивляться на світ очима німого століття. Для них герої не тільки ті, що стоїть на їхньому боці.

— **Світлова хроніка.** Група членів німецького райстагу, приналежна до різних політичних партій, поставила анкету, щоб назначити як найкращий рік для поїздки в Берлін. — У Берлін є проект поставити в свій засідання парламенту мікрофон, так, щоб ерговий можна передавати по радіотелефону. — Есман лікарем свого бюро при Лілі Нашій призначено для еспанської делегації. — Англійська агенція повідомляє, що турецький уряд хоче арендувати дачу в Анталі. — У Львові Бюро сільськогосподарської лікаря святочно похвалили катедру сільськогосподарської лікаря: виступили Політ В. Лехманський. — Індивідуальний поет Рабіндранат Тагор приїхав до Білгороду, де ждала на нього юрба інтелігентів та студентів. Югославський письменник дає в його честь бенкет, а він виступив універсально відіграв про сучасну культуру (річ зня: англійською мовою). — Японський імператор безнадійно захворів. — На виставці марок у Нью-Йорку серед різних зразків і колекцій звертає на себе увагу чудовий альбом з малярськими марками. Є не даруючи малярських картин найстарішого синоді буши. королеви Зеті. У каталозі записано: «Ласник — Оттон II, малярський король». — Французькі летуни Кості Ріно закінчили свій перший парок-Калікута (назад). Рейд тривав 15 днів. Летуні переїхали 19.000 км. Не зупиняючись переїхали 5425 км, установили таким чином новий світовий рекорд.

— **3 кіно.** У кіно «Коперник» і «Маруся» починається нова картина «Тусари Ф. Г. І.» — знаменита сатира на недавні, «масині минулі дні».

— **3 Народній Лінійці.** Управа Народної Лінійці подає отримані до відома, що з дня 18. листопада п. р. отворена вестистична амбулаторія, в якій ординується що дня від 2—8 год. попод., крім суботи.

— **Футри** замовити треба у Карпака Льва, ул. Куркова 11/а. 932 4—10

Стрілецький цвинтар у Штернбергу.

В справі шанування пам'яті поглиблених національних героїв писав я вже на сторінках преси окремі брошури: «В обороні могила поглиблених українських воїнів». Це перед двома роками в своїй статті п. з. «Вісникний погляд» в «Дні» я писав про велике заведіння і чинення могили на окупованих українських землях і на еміграції. А тепер мені ось що пишуть з краю: «Там, де перед кількома роками біля дороги на полі б. л. багато могила з хрестами, що виглядали ніби цвинтар, тепер не залишилося з них нічого, лише рівне, пооране чорне поле».

Коли так пишуть могили на українських землях, то що ж казати про охорону могили наших скитальців, які померли в чужих краях? Недавно довелося мені переїздом через Мораву оглянути в місті Штернбергу цвинтар українських скитальців-воїнів Української Галицької Армії, які перебували в Чехословаччині, а одночасно відвідали в тому ж місті в санаторії скитальців, хорих на сухоту. Про свої враження хочу отже написати кілька слів.

Штернберг — місто з німецьким населенням. В кінці міста біля залізничної, що веде з Оломуна до Штернбергу, стоять дерев'яні бараки, обведені колючим дротом, ніби табор для полонених. Це є військовий санаторій для туберкульозних (Vo. Leberu vstav pro plibai stotou).

Починаючи з 1920 р. сюди надсилали на лікування воїнів з різних українських військових частин у Чехословаччині. Бували часи, приміром в 1923 р., коли хорих українців, старшин і стрільців, скучувалося в санаторії до сотні. Носили вони свою українську уніформу, а українським старшинам військову обслугу санаторії віддавали честь, як і своїм чеським старшинам.

Чемніше було життя українських воїнів, хорих на тяжку недугу. Єдиною розпачом була культурно-освітня робота й улаштування вечерів-свят Шевченка та Франка, на яких знайомили Чехів з українською культурою. Була невеличка українська бібліотека, одержували й кілька українських газет і журналів, що їх редакції надсилали безплатно. Серед лікарів санаторії був один Українець д-р Пісичевський, про якого залишилися в стрільців добрі спогади. Отже хоча й безшумно, але й тут було колись українське життя.

Але минуло кілька років. Богато українських воїнів поминало в санаторії на той світ, багато вернуло до Рідного Краю й розійшлося по чужих краях. Тепер тільки невелика громада перебуває в санаторії. Найтрагічніша доля цих останніх хорих воїнів, бо вони є сиротами й не мають з Галицької родини, тому й не мають до чого повертатися, а йти кудись на працю — не зважаючи, з невимовним болем у серці й доводячи про їхнє життя тут. Ці нещасні скитальці сарахні «забуті Богом і людьми». В свій час вони були потрібні йшли без вагання, переносили військові труднощі, небезпеки, рани і страждання, аж поки знесилися і хорі на туберкульоз не опинилися ось тут у санаторії на чужині. А тепер... Нікому вони не потрібні, лежать уже по три, по чотири роки в санаторії,

наче безбатьченки, про яких нема кому заглядати. Даремно вони простягають свої постраждалі, висохлі руки, даремно намагаються своїми запаланими очима глянути туди — на свою Рідну Землю, на зелені Карпати, даремно з розпути, жалю й туті кусять закривавлені губи. Все даремно і прохання, щоб їх забрали до Рідного Краю, і молитви про будь-яку допомогу. Так вони з печальним болем у серці, один за одним, непомітно сходять до останньої порадни-матері-землі. І залишилося тут уже лише сміх воїнів-скитальців, про яких, як видно, не забувають ні одно серце в Рідному Краю, як і про тих їх товаришів, що вже не живі заснули. Скажу широті: пережити того болю і сорому, що воїном мене після відвідин цих скитальців, бо й ж член цієї нещасної нації, яка забуває про своїх умираючих героїв...

Старший у громаді українських воїнів в санаторії, поручник Української Галицької Армії, оповідає мені, що в свій час зверталися скитальці через команду табору в Йозефові до мітрополіти Шептицького з проханням допомогти їм і він відповів, що жертвує українським інвалідам у гірській місцевості в Галичині землі і матеріал на будівлю санаторії. Однак будівлю санаторії й утримання її повинні хтось перебрати на себе. Але з краю відповіли, що поки-що громадянство й так перетягало ріжками датками й жертвами і тому не може взятися зараз за будівлю санаторії. Я завжди шанувал і шаную дисциплінованість і почуття обов'язку до національної справи українського громадянства в Галичині, знаю злиди й біду в краю, але ніколи не зможу погодитися з тим, що громадянство не може зацікавитися кількома десятками своїх інвалідів. Невже не можна було до цього часу збудувати для них санаторій?

Адже скитальці-стрільці й умираючі не забували про допомогу Рідному Краю, коли з них хто що мав. Їх глибокі патріотичні почуття викликали великий подив навіть тутешніх Чехів. Так стрілець Степан Гонета з Перемишля умираючи тут, записав ціле своє майно на «Рідну Школу»; на ту ж ціль записали заощаджений свій грош підпоручник Моргуляк з Товмаччини та старшина Н., що не хотів оголошувати своєї смерті.

На закінчення ще кілька слів про санаторій. Померлих у санаторії українських воїнів хоронили з військовими почесностями, як і померлих військових Чехів. На похорон українських старшин спеціально приїздила з Оломуна чеська військова оркестра. Не можна не відзначити великим конкретного й гуманного відношення до наших скитальців команданта санаторії полк. д-ра мед. Станіслава Альбшта: він не раз допомагав їм і близькому чим міг, бо, як видно, наших воїнів прислали до санаторії лише на лікування, а біля й инше мусить кожен воїн мати своє. Також інші лікарі санаторії й адміністрація ставляться до наших людей добре.

Тепер я торкнувся цвинтаря. Пішов я оглянути цвинтар в супроводі одного скитальця п. С., який бо дорож однієї мені подробиці похорону наших воїнів, з окрема про смерть поручника Баранецького, а також про те, як хорі скитальці в санаторії не раз, жартуючи, умовляються, хто з них буде в ямі лежати на споді, а хто на горі. (Тут померлих воїнів кладуть по двоє в одну яму, одну труну на другу. Коли умре один, то його опускають в яму і трохи присипають землею, але ями пілком не засипають, а чекають, поки живе другий; чекають довго не довго, й були місця, в яких люди амірали цю-де).

Підходимо до цвинтаря, що міститься на кінці міста. Це загальний цвинтар міста Штернберга, де один сектор відведено для померлих військових. Вхідом в брами цвинтаря: скрізь помітна німецька чистота і лад. Переходимо півз чудові пам'ятники-надгробники і виходимо ніби на порожню ще частину цвинтаря, симетрично усунути круглими залізними дощечками, а кожна з них прикрашена вісьмома зубцями і виглядає ніби зірка.

— Отут, каже, п. С., лежать наші. Приглядаюся до залізнних дощечок і бачу на них чеські написи і намальовані хрестики. На кожній дощечці зазначено імена і прізвища двох воїнів, що лежать в ямі, а також, що це воїни українського табору. Українські старшини лежать по одному в ямі, над ними також самі дощечки, на яких зазначено ще й ранги їх. Всіх українських воїнів поховано тут 28, між ними троє старшин. В деяких ямах поховані воїни Чех і Українці, що видно з написів на дощечках. Отже могили українських воїнів і Чехів помішані, в залежності від того, хто коли умирав...

Що мене вразило, то те, що одна могила від другої не відділена, а всі вони ніби зліпи і улягаються довгі покриві травою кльоми і коли не дощечки, то не можна подумати, що там уже когось поховано. Очевидно — все те ради заощадження землі на цвинтарі, а Німці вміють шадити! Одна лише могила пор. Баранецького обкопана навколо стежкою, трохи виспана та прикрашена квітками і тому виділяється із загальної маси. Цю могилу оповорядували близькі знайомі чи родичі нещасника.

Цікаво, як виглядають тут же на цвинтарі могили воїнів Жидів. Кожна могила обведена цементною рамкою, а в головах невеличкі каміні надгробки з написами імен померлих і кожна могила удекорована квітами.

Над могилами українських скитальців слід би поставити якийсь загальний

гробник, бодай камінь чи каменю плиту, що може вдержатися довше, від залізнних дощечок, на яких, до речі, написи вже вивіряються та линють. Свого часу була в скитальців думка поставити там красний пам'ятник і вже було зібрано серед українських воїнів у таборі в Йозефові на ту ціль біля п'яти сот кор. ч. Але тому, що сума була замала, а в той час відчувалася гостра потреба в грошах для викінчення пам'ятника померлим українським скитальцям в Берні, то ці гроші передано туди.

Може тепер хто надіслав бодай пару сот кор. ч. на адресу санаторії, то скитальці, що залишилися ще в ній, покляди бодай каміню плиту над могилами поглиблених. Хто з наших громадян відгукнеться на це прохання?

Михайло Обідний.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Хор під управою Петра Басенського у складі 30 осіб виступає:

Субота 20. XI. — Городок.
Неділя 21. XI. — Судова Вишня.
Понеділок 22. XI. — Мостиська. 719

Український Національний Хор

під управою Дмитра Котка:
П'ятниця 19. XI. — Борщів.
Субота 20. XI. — Мельниця.
Неділя 21. XI. — Мельниця. 528 1—2

Надзвичайні Заг. Збори Кружка Р. Ш. УПТ. в Коломиї відбудуться дня 28. листопада 1926 о 12. год. в полудне в залі Народного Дому в Коломиї з таким денним порядком: 1. Вибір нового голови і есентуально цілої Старшини. 2. Вибір делегатів на Загальний Збір Р. Ш. УПТ. у Львові. 3. Есентуаль. — За Старшини Кружка Р. Ш. УПТ. в Коломиї: *Д-р Іван Турякський*, голова. *Д-р Август Задорожний*, секретар. 939 1—1

Культурне життя Радницької України. Виход на що тум проф. Д-р І. Свешніцького відбудеться в Перемишлі в неділю дня 21. листопада п. р. в 12. год. в полудне в залі Народного Дому.

ДРІВНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ХТО може твердити, що існують ліпші цукорки, як «Фортуни Нової», той або не має смаку, або не їсть цукорків. 906 2-2

МІД патока, густий, чистий, лінійний, десертний з власної найбільшої галицької паски висилася за посліплатою 5 кг. 16 зол., 10 кг. 30 зол., 20 кг. 59 зол. враз з блянською оплатно. *Евген Білінський* Збараж. 527 10—10

1 зол. 70 сот. коштує один ніж з хм'яського срібла у Мандля Коперника 14. 681 а) Проти кіна «Коперник». 9—7

ВПРАВНИЙ інструктор глядає лекції з середніх шкіл. Листи слати: *Завод дїбр, Олів, п. в місці.* 924 2—2

ХОЧУ посередничити в заключенні подружжя сестри, 35-літньої управительки 2 кл. школи під більшим містом, спокійної вдачі, пристійної бунетки з товаришом у відповідній віці. Зголошення під «Будучність» до Адміністрації «Ціла». 937 1-1

УНЕВАЖНОСТЬ військову книжку згублену, виставлену через П. К. У. Камішка Струм на імя Миколи Чучмана с. Івана і Ірени з Топорова. 938 1-2

МЕШКАННЯ з харчем, для учених або учениць. Салги 6^й III. поверх на двоє. Осібний покій, старання опіка, покій в наші. Есентуально покій без харчу. 941

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Д-р Фелікс Ган Спеціаліст недуг легень, серця і жовудка **Львів, Городецька 46.** Тел. 834 Пересвітлення Рентгеном. 929 2-25

ВАЖНЕ для ПТ. СТОЛЯРІВ

Склад формирів і диктів в величч виборі. 900 Цини конкурсії. 3-3 **вуп. Слонечна 20 в подвір'ю.**

Найпевніший середник

Проти ревматизму, гостця, мязнаних корців, нервоволів і тим подібним недомананням найліпшим натиранням с

ІХТІМЕНТОЛЬ

Білий як сніг, подібний до баньки 200 атестів з лікарських сторін, клінік і шпиталів найліпше доказують про лічущу вартість цього натирання.

Іхтіментоль можна набудити у всіх аптеках у Львові або право

в лабораторії хем. апітики

и ра Симона Едельмана в санбор ч. 130

До 24 годин

916 чистить і фарбує хемічно 2-6

«ОЩАДНІСТЬ»

Львів, вулиця Академічна 28, Висилка на провінцію за посліплатою.

ФІРМА

І. ДРЕКСЛЕР І СИНІ

Львів, площа Капітульна 2.

поручає по низьких цінах:

МАТЕРАЦИ

СІМНИКИ

КОВДРИ

КОЦИ

ПРОСТИРАЛА

ПОШЕВКИ

935 2—3

Доайте про своє здоров'я

Швайцарське Гірке Зілля з маркою Когут аживляє при недугах жовудка, кишків, обструкції і жовцевих камінях. Швайцарське гірке Зілля є природним лігальним промисловим средством, та улекшус функції органів травлення, ділає проти надмірного товстіння і побуає влетити. Продають аптеки по зод. 1:50 за коробку. Рес. Мін. Публ. Здор. ч. 400 Лб. Хем. Фарм.: **А. Гонсцик Сін в Варшаві, Лешно 41.** Висилка найменше 2 коробки по одержанню зод. 4:30 з присилкою. 728 а) 9—24

Найбільш шкертний білс голови

усувають оригінальні порошки з «Когут» 728 а) 31—2

Загальний Збір

Тов-а „Просвіта“ у Львові

відбудеться в суботу, дня 25. грудня 1926 в залі Музичного Інституту ім. М. Лисенка (вул. Шашкевича). Початок Збору о 9-й год. перед полуднем.

Денний порядок:

1. Відкриття Збору і прочитання протоколу з останнього Звичайного Загального Збору.
2. Вибір Комісії-матки, верифікаційної, внесків і економічної.
3. Звіт Президії з діяльності Тов-а за час від 1. VII. 1925 до 30. VI. 1926 р.
4. Звіт Голови Ревізійної Комісії й уделення абсолютній Головному Виділу.
5. Вибір 5 членів Головного Виділу, 6 заступників виділових і Ревізійної Комісії з 5 членів і двох заступників.
6. Іменування почесних членів.
7. Усталення членської вкладки на 1927 р.
8. Залити й внесення членів.

У Львові, 18. листопада 1926 р.

За Головний Виділ Товариства «Просвіта» у Львові:

М. Галуцький голова 940 1-1 *В. Мудрий* секр.

Ширіть наш часопис!

Зариси кращої будуччини.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 14. листопада 1926.

I.

Серед безчисленних і в даних відносинах невідлужних злиднів нашого існування під польською і воєнською владою, злиднів національних, що налягають на всіх нас разом і злиднів особистих, що прибивають без винятку кожного з нас окремо і кожну родину нашу, — серед важких зусиль, аби до ліпшого часу аберетти наше національне й особисте існування, приучується наш загальний стежити за розвитком подій за границею, ближчою і далішою, розпочинає розуміти, що навіть дуже далекі, на Тихих Океанах грані політичних драми, можуть, а навіть мусять, відбиватися й на нашій положенні, на будуччині нашої землі й нації.

Ця увага до заграничних подій і це зусилля розгадувати їх зміст і обчислювати можливість їх впливу на нас — розмірно дуже нові явища на нашій ґрунті. Горожане найтемнішого закарарка в старечій немочі замиряючої Габсбурської держави, наші політичні провідники кінця XIX-ого і початку XX. століття з природи річей не могли мати більше цікавості до великих заграничних процесів і більше розуміння їх, ніж мали міністри й пресові органи тодішнього Відня, Відня Франца Йосифа, Франца Йосифа старшого і зрештою, поневоли адегрованого йти сліпо в хвості катастрофальних фантазій Вільгельма II-ого, словом, того Відня, який вже не бачив нічого більше ні ширше поза Сербією і шиканами довозу сербських свиней.

На тому Вільгельмі, тій Сербії і тих свинях 1000-літня монархія і розсидилася.

Пальців однієї руки забагато, щоб серед тодішніх відецьких міністрів і послів почислити мужів, які знали би загранично не тільки з вакаційних прогулянок і не тільки з фелстонів „Нас Фрас Прессе“ (достойної ганьби за продажність і прокляну за „шмоківський“ вплив на формулювання австрійської журналістики), а з поважних особистих і книжкових студій над заграничною і заграничною політикою. Пок. граф Войтіх Дзедушицький, К-амарж, проф. Масарик — хто ще? На всякий спосіб — ніхто з України!). На засіданнях спільних делегацій, присвячених головно заграничним справам, наші делегати повторювали рік-річно ті самі, справедливі зрештою жалоби на польську адміністрацію тай заявляли свою лояльність монархії; вже великим „поступом“ було, коли вони — десь коло 1908—10 рр. — розпочали ще й додавати, що „в інтересі“ Австро-Угорщини і Німеччини лежало би відорвати Україну від Росії, і так далі — пам'ятаєте самі.

II.

Коли останній під Австрією нач. редактор „Діла“ — як неспіливо і з яким невістараючим знанням! — розпочав шораз частіше містити в газеті статті й міркування на загальні теми, і то навіть (horribile dictu) статті вступні обік новинок у традиційнім і мертвим „Заграничним Оглядом“, — то кілько то разів приходило йому вислухати ізза того докорів і дорікань, чемних і ввічливих, правда, та послдовних і рішучих — з уст тодішнього п. Голови Народного Комітету!

— По що містите ті заграничні статті? Шкода місця; от ліпше помістити вступну статтю про потребу організації.

Про потребу організації! Старі народовесцькі проповіді про „по-

требу“ організації! „Ширі“ проповіді і залив! На жаль, кожний читач знав їх уже на пам'ять, а редактор еретично думав, що такі моралізаторські проповіді і стилістичні вправи на тему „потреби організації взагалі“ мають майже таку саму вартість, як проповіді на тему: „маймо високу культуру“, або „маймо велике драматичне мистецтво“, то що, — тай не любив вимотувати статті такі. Тоді п. Голова, анекдотичний, окремо предкладав ту саму тему головному співробітникові редакції, і в річницях „Діла“ з того часу Ви можете, коли Вам воно цікаво, такі „організаційні“ проповіді знайти.

Припускаємо, що згодом і п. Голова змодифікував свою думку про нецільність заграничних проблем. Сам же він став, десь коло 1921-ого року, заграничним міністром тодішнього п. Диктатора і в ролі цій написався й чимало нот до „Антанти“ і до окремих союзників, доказуючи всім ім укупі і кожному зособна, що самостійність З.У.Н. Республіки „лежить“, мовля в інтересі! Антанти цілої (аже тоді зрештою внутрішньо розбитої розбійними державними змаганнями) і кожного, абсолютно кожного її члена зокрема. На жаль, однак, то була поперше „муштарда по обіді“ (говорачи приповідкою наших любих сусідів), а по друге знання і розуміння заграниччя, зложеної, як відомо, з кількох десятиків європейських і позаєвропейських держав з безконечно складними, довгих студій вимагаючими характеристиками і змаганнями, — не можна заімпровізувати собі через ніч. Взагалі про зміст і тон тих дипломатичних нот, які взагалі про ту упрощену концепцію міжнародної політики і державних „інтересів“, які лежали в основі писаних і особистих зусиль нашого тодішнього заграничного уряду, можна би багато дещо сказати.

Але тут не час і не місце на те. А ці — вибачте, що може трохи за довгі — уваги тільки „констатують“ поступ, який від часу недавніх міжнародних катастроф докочується в нашої громадській думці взагалі, в її пресових органах зокрема. Є у нашому бутті аж ущерт невеселих явищ, проти яких преса мусить боротися; то й справедливіша вимога, щоби не промовчати явища відрадні, поступу доконані в наших днях у порівнянні з днями недавно минулими.

(Докінчення буде.)

За свою кров!

II.

Поневолені наріди, що поставили на ноги своє рідне шкільництво — одержать ключі від своїх тюрем.

Польський письменник Серошевський мав дня 8. листопада ц. р. в битком наповнений великий театральний зал у Львові виклад на тему „Мусоліні і Пільсудський“ та доказував, що поневолена нація тільки тоді може скинути з себе чуже ярмо, коли в найширших своїх масах витворить т. зв. релігію вітчизни. Він м. ин. доказував, що цієї національної свідомості, цієї релігії вітчизни не подасте поневоленій нації пануючий над нею нарід. Що найвище він м. же згодитися хіба тільки на деякі матеріальні користи, а наука з його боку завжди буде одностороння, так сказати, інтернаціональна, очевидно, під гегемонією того ж пануючого народу і то без огляду на те, чи при владі праві чи ліві, націоналісти чи соціалісти. Італійці витворили у себе ту релігію вітчизни і вона дозволила їм розбиті провінційальні частини злучити в одну могутню державу. Польки під чужими заборами з меншими або більшими перепонами власними силами виплескали того національного

Як хочеш справді купити дешево і добре
ОКУПАРИ І ЦАКЕРИ
Іди до Ф-ля 830 6-20
ЛЕВ АППЕЛЬ І С-КА
Львів, вул. Радоміа ч. 1.

духа і витворили свою релігію вітчизни, без чого досягнення незалежної Польщі було б немислиме.

Якого національного духа, яку релігію вітчизни витворить в українському молодому поколінню сучасна польська чи укралістична школа, про це нема сумніву.

Тому рівночасно з боротьбою за українське державне шкільництво мусимо розвинути творчу працю в напрямі розбудови українських приватних шкіл різного типу, а в першій мірі народних та фахових.

Важкими зусиллями і муравлиною працею всіх тисяч відданих справдинців відбудовано і створено після воєнної руїни та в часі повонного лихоліття тисячі кооперативів, відновлено читальні, Луги, Соколи та інші організації, відбудовано навіть народні доми, а подекуди почато і продукційну роботу.

Та треба пам'ятати, що вся ця безперечно велика робота спирається на покоління ще передвоєнного зразка, на покоління вихованому в Галичині у 2612 школах армією свідомого і відданого рідному народові українського учительства. Однак нині, коли число українських державних шкіл (очевидно тільки на папері — українських) змаліло до 856, коли місце широкого українського учителя чи учительки заняв шовініст-Польк чи Полька-шовіністка, — виховане в тих польонізаторських кузнях наше молоде покоління ледви чи ступає слідами своїх передових предків. Життєві приклади доказують, що саме з таких рекрутуються пізніші перемішники, перевертні, ярі вороги свого народу. На кім же будуватиме наш нарід свою прощу, кооперативну, політичну і т. д.?

На шож би прилаштується читальні „Просвіти“, величаві їх доми і „Народні Доми“, як слідує спольонізоване покоління не буде ходити до цих домів і читальні, а лише до польських „домов людських“? — ставив слушне питання б. голова „Рідної Школи“ бл. п. Антій Гладішовський.

Отже перш за все мусимо звернути увагу на основу всіх онов, себто на наші школи. В нашої розпорядимості є тільки — очевидно — приватні українські школи. Тому за всяку ціну мусимо їх удержати і матеріально забезпечити. Опісляж мусимо позакладати нові приватні школи передовсім в тих експонованих місцевостях, де українство більше загрожене, а мітак і всюди там, де вимагає того потреба.

Українська суспільність як староро краю, так і Америки ставить до „Рідної Школи“ різні оправдані домагання. Загалом беручи — ставиться домагання, щоби доведений — що так назву — теоретичний тип школи перемінити на тип практичний. Виринула думка, щоби тім назив тісно об'єднати з народними школами в єдину школу та, завівши в них професійні робітні, створити українську єдину трудову школу. Чогось подібного — тільки в ширшому розумінні того слова — домагаються від „Р. Школи“ також наші земляки в Америці. Правильність тої думки доказують напр. тацькі курси „Рідної Школи“ в Борщеві, які дають початок до зорганізування у нас текстильного промислу. Таких фахових курсів найрізноманітніших родів треба нам якнайбільше!

Очевидно — все те необхідне але на все те треба грошей. Рідні гроші мусять доставити „Рідній Школі“ українська суспільність, бо на якусь мітичку посторонню поміч ми не можемо рахувати.

А тепер погляньмо на відвороту сторону медалі — як наш загаль-

чих сил, до актворення груп і фракцій, що в суті річі були запереченням національної концентрації. Та небавом побідила невміруща думка відновити національного об'єднання. Розбиті національні групи зрозуміли, що в основі націоналізму міститься первень єдності. А те зрозуміння привело до реституції національно-демократичної організації, до створення Українського Національно-Демократичного Об'єднання.

Однак осад сумнівів щодо розв'язкових можливостей Об'єднання ще довго блукав серед громадських кол. Говорено про те, що ніби то така організація вже пережилася, що вона вже свою ролю сповнила, що тепер нові часи ставлять нові вимоги. Серед деяких кол нашої інтелігенції та невіра була така все-владна, що навіть до „доброго тону“ належало зазначити, що — „я не маю нічого спільного з УНДО-м“.

А однак адорова національна думка, думка національного концентрації побідила і то — можна сказати — на шлій лінії. Побідила вона не тому, що її репрезентують ті або інші люди, ті або інші провідники, а тому, що вона природно виростає з народнього організму, що вона є його серцем і душею.

Коли поверховно дивитися на справу, то можна сказати, що провідна ідея, яка лягла в основу Об'єднання і яка в дуже короткому часі знову поставила широко розгалужену і суцільну національну організацію, базується на ірраціональному ґрунті. Та так лише здається тим, які неадатні вглянути в суті проблеми. Рациональність національної думки коріниться в психіці народу, в його традиції, в провідних ідеях української історії, в навістануванні століть і вимогах сучасності. Національна концентрація — це зов нашої землі, це постулати нашого століття, це змагання тих, в яких ворується збірне життя.

Перші успішні кроки в напрямі національної концентрації зроблено. Відновлено національну організацію на галицькому терені і перекинуто завязки організаційної сітки на північно-західні українські землі. Тепер приходить на чергу поглиблення змісту організації національної концентрації: вироблення позитивної програми і вишукування способів і засобів її систематичної реалізації в діяльній освітньо-культурній, економічній-фінансовій, кооперативно-продукційній, національно-педагогічній. Базу національної концентрації треба поширити, поглибити, зв'язуючи всі діяльні національного життя одною провідною ідеєю. І це є найважливіше завдання Народнього Зізду.

Не виключене, що і тут відзвучать скрегітливі голоси з доби національної катастрофи. Бо страх перед зміцненням національної концентрації багатьом нашим противникам зганяє сон з очей. Тому дуже можливо, що погребові політики зпід стягу „Літаючого Голєдра“ будуть намагатися витворити шілини в суцільній будові національної концентрації. Та ми віримо, що щонайменше те „ірраціональне“, як не свідомість ваги сучасного моменту побідить усі супротивності та не допустить до підваження основ національної концентрації.

Учасники Народнього Зізду, свідомі своєї великої відповідальності перед народом й історією, певно розглядатимуть усі справи під кутом загально-національного інтересу. Вони мусять пам'ятати, що на них дивляться всі сподвижники національної ідеї, всі великі, хоч не все щасливі будівники української національно-політичної будівлі, всі творці новітнього українства. Вони мусять пам'ятати, що єдина українська національна партія не знає компромісів поза межами всеобіймаючого українства. Вкінці вони мусять не забувати того, що Об'єднання є під теперішню хвилину єдиною історичною партією на всій українській території, історичною pro perfectio і pro futuro.

*) П. Теофіл Окуневський, котрий — єдиний з наших послів відчував цікавість до заграничних питань (під впливом своїх родинних зв'язків із Росією і свого брата, д-ра Ярослава, великого мільйонера?), не встиг — на превеликий жаль — ані тієї цікавості в себе вловити позитивні й утримувати, ані прихисити її бездумно загально.